

KS. ROMAN CEGLAREK

UDZIAŁ KATECHETY W PRZEKAZYWANIU WIARY
W ŚWIETLE *INSTRUMENTUM LABORIS*
XIII ZWYCZAJNEGO ZGROMADZENIA OGÓLNEGO
SYNODU BISKUPÓW

W dniach od 7 do 28 października 2012 r. w Rzymie odbyło się XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, obradujące na temat: „Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej”. Wcześniej sporządzono dokument roboczy *Lineamenta*¹, którego celem było pobudzenie do dyskusji w Kościele powszechnym nad zagadnieniem będącym przedmiotem obrad synodu. Ów dokument rozesłano do konferencji episkopatów, Synodów Biskupów Katolickich Kościołów Wschodnich *sui iuris*, dykasterii Kurii Rzymskiej oraz do Unii Przełożonych Generalnych wraz z kwestionariuszem składającym się z 71 pytań. Udzielone odpowiedzi wraz z syntetycznie ujętymi przemyśleniami i sugestiami stały się dla Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów podstawą do zredagowania *Instrumentum laboris*², będącego materiałem bazowym do prac w czasie obrad synodalnych. Trzeba podkreślić fakt, że to zgromadzenie synodalne zostało zwołane w szczególnie ważnej chwili dla Kościoła katolickiego. W trakcie jego obrad przypadła bowiem pięćdziesiąta rocznica otwarcia Soboru Watykańskiego II oraz dwudziesta rocznica ogłoszenia *Katechizmu Kościoła Katolickiego*. Ponadto w tym czasie, 11 paź-

Ks. dr ROMAN CEGLAREK – wykładowca katechetyki w Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Częstochowskiej i w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie; adres do korespondencji: e-mail: xrc@onet.eu

¹ Synod Biskupów XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne. *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Lineamenta*. Watykan 2011.

² Synod Biskupów XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne. *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Instrumentum laboris*, Watykan 2012 (dalej: IIXIIISB).

dzielnika 2012 r., rozpoczął się Rok Wiary zainicjowany przez papieża Benedykta XVI³.

Instrumentum laboris podaje wiele tematów godnych przedyskutowania w czasie obrad synodalnych w kontekście nowej ewangelizacji. Jednym z nich jest kwestia podmiotów przekazu wiary. Skoro nadrzędnym celem ewangelizacji jest przekaz wiary, to nie może dziwić fakt, że wskazano na właściwe jego podmioty. Jednym z nich jest Kościół, który poprzez wspólnoty lub konkretne osoby realizuje misję głoszenia Ewangelii. Wśród nich wymienia się katechetę. W niniejszym artykule zostanie podjęta refleksja nad jego miejscem w dziele nowej ewangelizacji w świetle wspomnianego dokumentu.

I. KOŚCIÓŁ PODMIOTEM PRZEKAZU WIARY

W *Instrumentum laboris* czytamy, iż Kościół jest podmiotem przekazu wiary⁴. Jest to zrozumiałe, bowiem odpowiedzialność za ciągłość przekazu depozytu wiary spoczywa właśnie na Kościele. Potwierdzają to liczne dokumenty kościelne, w tym katechetyczne. Warto wskazać chociażby na *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, które stwierdza, że „Kościół, [...] kontynuując posłanie Jezusa Nauczyciela i ożywiony przez Ducha Świętego, został posłany, by być nauczycielem wiary. Kościół więc, [...] wiernie zachowuje Ewangelię w swoim sercu, głosi ją, celebryje, przeżywa i przekazuje [...]. To przekazywanie Ewangelii jest żywym aktem tradycji kościelnej – Kościół bowiem przekazuje wiarę, którą sam żyje, przekazuje swoje zrozumienie misterium Boga i Jego zamysłu zbawczego; swoją wizję najwyższego powołania człowieka; styl życia ewangelicznego”⁵. Kościół ma więc uzasadnione prawo do przekazu wiary, albowiem reprezentuje Chrystusa i prowadzi nadal nauczycielską posługę zgodnie z mandatem misyjnym, jaki otrzymał od Niego⁶.

W *Instrumentum laboris* wskazano na fakt, że to prawo spoczywa na całym Kościele. Oznacza to, że podmiotem przekazu wiary są także Kościoły partykularne, eparchie i diecezje⁷. Dzieje się tak, albowiem w nich uobecnia

³ B e n e d y k t XVI. List apostolski *Porta fidei* w formie motu proprio ogłaszający Rok Wiary. Watykan 2012.

⁴ ILXIIISB 105.

⁵ Kongregacja do Spraw Duchowieństwa. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (dalej: DOK) 78.

⁶ J a n P a w e ł II. Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach *Catechesi tradendae* (dalej: CT) 10.

⁷ ILXIIISB 105.

się Kościół powszechny z wszystkimi swoimi elementami. Kościoły lokalne są częścią Kościoła powszechnego i zgodnie z treścią Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium* „przyczyniają się skutecznie do dobra całego mistycznego Ciała Chrystusa, które jest także ciałem Kościołów”⁸. Mają one obowiązek „popierać wszelką aktywność, która wspólna jest całemu Kościołowi, zwłaszcza zaś taką, która zmierza do tego, aby wzrastała wiara i światło pełnej prawdy zajaśniało wszystkim ludziom”⁹. W omawianym dokumencie, powołując się na *Lumen gentium*, stwierdzono, że faktycznie są one Kościołem Chrystusa, o ile trwają przy swoich pasterzach¹⁰. To trwanie oznacza również zachowywanie nauki przekazywanej przez nich.

W kontekście Kościołów partykularnych trzeba podjąć temat wspólnot parafialnych. W *Instrumentum laboris* poświęcono parafii sporo miejsca, dostrzegając jej znaczenie w całym procesie ewangelizacji, domagając się nawet, by w czasie obrad synodalnych wyakcentowano fakt, że to właśnie parafia – jako wspólnota wspólnot – powinna być w centrum nowej ewangelizacji. Chodzi o to, by nie postrzegano jej jako administratora usług religijnych, ale by była miejscem przekazywania wiary i wychowywania do życia chrześcijańskiego¹¹. W tym względzie powinno się jej przypisać pierwszoplanową rolę, bowiem w niej następuje najbardziej kapilarny dostęp do wiary chrześcijańskiej i doświadczenia kościelnego¹². Co oznacza, że ten dostęp jest w niej wyjątkowo bezpośredni. Podobnie jak naczynia kapilarne, najmniejsze z naczyń krwionośnych, docierają niemalże do każdej komórki ciała, tak parafia winna docierać wprost z przekazem wiary do każdego człowieka, jako najmniejszej komórki w ciele Kościoła. Z tej racji parafie powinny „stać się prawdziwymi ośrodkami promieniowania i świadectwa doświadczenia chrześcijańskiego, strażnikami zdolnymi słuchać ludzi i otworzyć się na ich potrzeby”¹³. Są one bowiem miejscami – jak stwierdza dalej dokument – „gdzie wychowuje się do poszukiwania prawdy, karmi się i umacnia własną wiarę, punktami przekazu przesłania chrześcijańskiego, Bożego zamysłu o człowieku i świecie, pierwszymi, w których doświadczają się radości z bycia zgromadzonymi przez Ducha i przygotowanymi do urzeczywistniania własnego zadania misyjnego”¹⁴. Parafia ma stanowić

⁸ Sobór Watykański II. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (dalej: KK) 23.

⁹ Tamże.

¹⁰ ILXIIISB 105.

¹¹ ILXIIISB 107, 108.

¹² ILXIIISB 81.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

główne i uprzywilejowane miejsce, w którym powinno dokonać się wprowadzenie w chrześcijaństwo, gdzie rodzi się i wzrasta wiara¹⁵, a przy tym wszystkim winna jawić się jako lokalne, najbliższe każdemu wiernemu urzeczywistnienie się tajemnicy Kościoła¹⁶. Krótko rzecz ujmując, parafia ma być zwyczajnym miejscem ewangelizacji i katechizacji, co mocno wyartykułowano w *Instrumentum laboris*¹⁷.

II. KATECHETA PODMIOTEM PRZEKAZU WIARY

Pod pojęciem podmiotu przekazu wiary należy rozumieć tych wszystkich, którzy z różnego tytułu aktywnie uczestniczą w organizowaniu i realizowaniu dzieła związanego z przekazywaniem wiary we wspólnocie Kościoła. W *Instrumentum laboris* wskazuje się między innymi na rodziców, kapłanów, zakonników oraz katechetów¹⁸. W kontekście tematyki podjętej na synodzie, tym ostatnim poświęca się sporo miejsca, jako podmiotom współodpowiedzialnym za dzieło nowej ewangelizacji i przekazu wiary chrześcijańskiej. Doceniając ich dotychczasowe zaangażowanie w tej materii stwierdza się, że wnieśli oni w sposób bezinteresowny i w oparciu o własną wiarę szczególny i niezastąpiony wkład w głoszenie Ewangelii i nauczanie wiary. Wprost mówi się o tym, że katecheci są bezpośrednimi świadkami wiary, niezastąpionymi ewangelizatorami, którzy stanowią podstawową siłę wspólnot chrześcijańskich¹⁹.

Jednak nie wszyscy w tych wspólnotach są podmiotami przekazu wiary w taki sam sposób, podobnie jak w przypadku katechezy. Na ten fakt zwrócono uwagę w *Instrumentum laboris*, powołując się na nadesłane kwestionariusze, o których wspomniano wyżej. Wskazano na osoby odpowiedzialne za katechezę, między innymi na diakonów, prezbiterów, kobiety, osoby świeckie i zakonne, by zapewne uświadomić wszystkim, że istnieje zróżnicowana odpowiedzialność za katechezę, choć podejmowana wspólnie w Kościele. Kwestię tę ukazał już Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae*, z której wynika, iż nie wszyscy we wspólnocie chrześcijańskiej są podmiotami katechezy w taki sam sposób. Oczywiście cały Kościół jest odpowiedzialny za katechezę, ale poszczególni jego członkowie (biskupi, kapłani, rodzice, osoby zakonne, świec-

¹⁵ DOK 257.

¹⁶ J a n P a w e ł II. Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* (dalej: PDV) 68.

¹⁷ ILXIIISB 81.

¹⁸ ILXIIISB 106.

¹⁹ ILXIIISB 108.

cy) mają zróżnicowane obowiązki w tym zakresie, wpływające z życiowego powołania każdego z nich²⁰. Chodzi więc o artykulację ról w zależności od własnego posłannictwa w Kościele. W *Instrumentum laboris* określono je jako podejmowanie właściwych sobie zadań zgodnie ze swymi kompetencjami²¹. Zdaniem Emilio Albericha takie zróżnicowanie podmiotów katechezy w sensie ilościowym powinno przełożyć się na zróżnicowanie jakościowe, czyli na pluralizm sposobów i stylów katechezy. Z tej racji szczególną troską wspólnoty kościelnej i jej pasterzy winno być nie tylko przewodzenie i koordynowanie działalności katechetycznej, ale także odkrywanie i pobudzanie różnego typu posług i charyzmatów katechetycznych²².

Wydaje się, że właśnie taka intencja przyświecała autorom kwestionariuszy, bowiem zaproponowali oni, by biskupi w czasie obrad synodalnych podjęli problem roli diakonów, ale także kobiet, które poświęcają się katechezie. W sposób szczególny zwrócono jednak uwagę na pracę katechetyczną kapłanów. Za negatywne uznano zjawisko delegowania przez nich katechezy świeckim. W jakimś sensie jest to usprawiedliwione, bowiem maleje liczba kapłanów, w wyniku czego są oni zmuszeni, by posługiwać nieraz kilku wspólnotom. Nadmiar obowiązków duszpasterskich przyczynia się więc do tego, że podejmują oni decyzję wycofania się z katechizacji. Niemniej jednak nie może być to stała tendencja w Kościele. Na nowo więc proponuje się przemyślenie sposobu przeżywania tożsamości kapłańskiej²³. Do niej bowiem w sposób integralny przynależy obowiązek głoszenia Ewangelii, o czym poucza chociażby soborowy dekret *Presbyterorum ordinis*²⁴. Przez sakrament święceń, dzięki namaszczeniu Ducha Świętego, prezbiterzy upodabniają się do Chrystusa Kapłana, aby mogli działać w zastępstwie Chrystusa Głowy. Na mocy tego ontologicznego upodobnienia kapłani stają się „sługami Jezusa Chrystusa wśród ludów, pełniąc świętą posługę Ewangelii”²⁵ i wychowawcami w wierze troszczącymi się o to, by wierni należący do wspólnoty byli odpowiednio pouczani, formowani i doprowadzeni do dojrzałości chrześcijań-

²⁰ CT 16.

²¹ ILXIIISB 106.

²² E. A l b e r i c h. *Katecheza dzisiaj. Podręcznik katechetyki fundamentalnej*. Warszawa 2003 s. 185-189.

²³ ILXIIISB 109.

²⁴ Sobór Watykański II. Dekret o posłudze i życiu prezbiterów *Presbyterorum ordinis* (dalej: DP).

²⁵ DP 2.

skiej²⁶. Powinni więc kontynuować posłannictwo Jezusa, stając się na Jego wzór nauczycielami wiary. Elementami tej posługi są ewangelizacja i katechizacja, z których nie powinni rezygnować. Dlatego w *Instrumentum laboris* pojawił się apel, by podjęto wszelkie możliwe kroki, „chroniąc szczególną i niezastąpioną tożsamość posługi kapłańskiej w dziedzinie ewangelizacji i przekazu wiary”²⁷. Oczywiście ten przekaz wiary związany jest również z katechezą, z której nie powinni oni zbyt szybko rezygnować. Należy ufać, że kwestia ta znajdzie się po synodzie w centrum uwagi pasterzy Kościoła, a następnie przyczyni się do podjęcia już przez samych kapłanów refleksji nad oryginalnością i niepowtarzalnością swojej misji, której integralną częścią jest przecież przekaz wiary realizujący się również poprzez katechezę.

W *Instrumentum laboris* zwrócono uwagę, że właśnie poprzez katechezę katecheta powinien włączyć się w proces ewangelizacji. Katecheta ma towarzyszyć tym, którzy nawracają się do Jezusa Chrystusa bądź postanawiają na nowo pójść za Nim, wcielając jednych i przyprowadzając z powrotem drugich do wspólnoty chrześcijańskiej²⁸. W *Instrumentum laboris* podkreślono to bardzo mocno, zwracając uwagę na fakt, że katecheza powinna być ciągłym, to znaczy stałym kształtowaniem wiary, a nie okazjonalnym, zredukowanym do przygotowania do „różnych etapów sakramentalnych”²⁹. Jest to zrozumiałe, bowiem dojrzewanie w wierze jest procesem długotrwałym i *de facto* przebiega przez całe życie. Dlatego katecheza winna być obecna na każdym etapie rozwoju człowieka wierzącego, wspomagając go w jego formacji chrześcijańskiej oraz dążąc do pogłębienia i wzmocnienia wiary. Tym samym katecheta, odpowiedzialny za przekaz wiary, powinien mu nieustannie towarzyszyć w jego integralnym rozwoju. W ten sposób w *Instrumentum laboris* wyraźnie sugeruje się, by była to katecheza permanentna, dostosowana do wieku, integrująca różne etapy drogi wiary, troszcząca się o to, by katecheza dzieci znalazła harmonijne wypełnienie w okresach późniejszych, w tym także w okresie starości.

W *Instrumentum laboris* znalazło się również wezwanie, by katecheta, zaangażowany w przekaz wiary, kierował się podstawowym prawem katechezy, a mianowicie podwójną wiernością, Bogu i człowiekowi³⁰. Wspominają o tym dokumenty katechetyczne i podkreślają, że katecheza, jako działanie

²⁶ DP 6.

²⁷ ILXIIISB 109.

²⁸ ILXIIISB 92.

²⁹ ILXIIISB 103.

³⁰ ILXIIISB 104.

ewangelizacyjne, jest jednocześnie działaniem Boga i człowieka, winna więc być ujmowana jako dar Boga dla człowieka, a zarazem jako wolna odpowiedź człowieka dana Bogu. Prawo to wzywa do wierności prawdziwemu depozytowi wiary: Biblii i Tradycji, a równocześnie zakłada wierność doświadczeniom życiowym człowieka. Oznacza to, że prawdy wiary powinny być tak przekazane przez katechetę, by były zrozumiałe dla słuchacza. Katecheta powinien go wspierać w urzeczywistnianiu jego powołania chrześcijańskiego i odpowiadania na jego życiowe pytania i problemy³¹. Zasada ta obowiązuje w katechezie już od dawna i jest uwzględniana w programach i podręcznikach katechetycznych, tym samym w sposób praktyczny wdrażana w życie zarówno w szkole, jak i w parafii. Dotyczy to także naszego kraju³².

Niestety nie zawsze wspomniana zasada stosowana jest w sposób zadowalający, o czym wspomina się w *Instrumentum laboris*. Poza tym zmieniły się uwarunkowania, to znaczy konteksty przekazu wiary. W *Instrumentum laboris* wymienia się konteksty kulturowe, społeczne, gospodarcze, polityczne i religijne³³. Trzeba by katecheta umiał je rozpoznawać i w jakiś sposób przemieniał je w miejsca głoszenia Ewangelii oraz doświadczenia Kościoła³⁴. Powinien więc nabywać umiejętności docierania z przekazem wiary do współczesnych ludzi w ich złożonych sytuacjach życiowych. Na tym właśnie polega nowa ewangelizacja – to umiejętność Kościoła przeżywania w nowy sposób własnego doświadczenia wiary i głoszenia jej w kontekście nowych sytuacji kulturowych³⁵. Ów przekaz może przybrać proste formy, takie jak: wsłuchiwanie się w pytania ludzi i udzielanie na nie odpowiedzi czy też zachęcanie do poszukiwania prawdy, dobra i piękna³⁶. W *Instrumentum laboris* zwrócono uwagę na fakt, że nie zawsze różnorodność stosowanych w tym względzie metod przyczyniała się do skuteczności przekazywania wiary. Katecheta winien więc brać pod uwagę sytuację konkretnego człowieka w ramach wspomnianych wyżej kontekstów, tak by wybrać najlepszą metodę przemawiania do

³¹ Kongregacja do Spraw Duchowieństwa. *Directorium catechisticum generale – Ogólna instrukcja katechetyczna* (dalej: OIK) 34; Konferencja Episkopatu Polski. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* (dalej: PDK) 31; DOK 145.

³² Zob. T. P a n u ś. *Zasada wierności Bogu i człowiekowi i jej realizacja w polskiej katechizacji*. Kraków 2001.

³³ ILXIIISB 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58.

³⁴ ILXIIISB 51.

³⁵ ILXIIISB 47.

³⁶ ILXIIISB 104.

niego³⁷. Podkreślono, że taka taktyka przekazywania wiary była obecna w dziejach Kościoła i nadal należy ją podtrzymywać. W *Instrumentum laboris* czytamy: „Polecenie nauczania wszystkich narodów [...] dało początek różnym epokom w historii Kościoła i praktyk duszpasterskich dyktowanych przez wolę przekazu wiary i konieczność głoszenia Ewangelii językiem ludzi zakorzenionych w swych kulturach i pośród nich”³⁸.

Ten przekaz musi być jednak integralny, organiczny, tak, aby podawać w sposób nienaruszony istotę wiary³⁹. Takie przeświadczenie było obecne we wspólnotach chrześcijańskich od samego początku. Jak podaje ks. R. Murawski, już w czasach apostołskich największą troską uczniów było, aby zbawcze orędzie o Jezusie Chrystusie zostało przekazane w sposób wierny i integralny, bez żadnych uszczupień i deformacji. To nauczanie było wiernym przekazem żywej Tradycji⁴⁰. Wymaganie więc tego dzisiaj nie jest niczym nowym, niemniej jednak biorąc pod uwagę wspomniane już wyżej aktualne konteksty przekazu wiary, takie przypomnienie jest istotne. Chcąc bowiem dostosować ów przekaz do aktualnych uwarunkowań, w jakich znalazł się człowiek, nie można dopuścić do fragmentarycznego przedstawiania treści wiary, kierując się obawą, że nie wszystkie prawdy wiary czy wskazania moralne mogą spotkać się z jego strony ze zrozumieniem i przyjęciem. W ten sposób nie zostanie bowiem przekazana cała prawda o Bogu. Dlatego w *Instrumentum laboris* sugeruje się, by wobec osób poszukujących prawdy, które nie mają jeszcze daru wiary lub mają go w jakiejś formie początkowej, angażować się nade wszystko w dawanie świadectwa i życie wiarą, tak „aby prawdziwy obraz Boga stał się dostępny dla każdego człowieka”⁴¹. Chodzi więc o wartość świadectwa chrześcijańskiego, które powinno być składane w duchu miłości, by wskazywać innym na Boga i prowadzić w konsekwencji do spotkania z Nim, chociaż jest ono wymagające i przybiera często postać zmagania i walki⁴².

Tę integralność treści zapewnia *Katechizm Kościoła Katolickiego*, podając w sposób nienaruszony istotę wiary. Ujęto ją w czterech wielkich rozdziałach: *Credo*, sakramenty, przykazania i modlitwa. Z jednej strony ukazują one tajemnice wiary w Boga, które są wyznawane (*Credo*) i celebrowane (sakramenty),

³⁷ Tamże.

³⁸ ILXIIISB 129.

³⁹ ILXIIISB 104.

⁴⁰ Zob. R. M u r a w s k i. *Historia katechezy. Katecheza w pierwszych wiekach*. Cz. 1. Warszawa 2011 s. 77-78.

⁴¹ ILXIIISB 54.

⁴² ILXIIISB 166.

z drugiej zaś strony życie ludzkie zgodne z tą wiarą, która uaktualnia się w chrześcijańskim stylu życia (przykazania) i synowskim dialogu (modlitwa)⁴³. Jak czytamy w *Instrumentum laboris*: „Katechizm Kościoła Katolickiego został nam przekazany jako środek o podwójnym działaniu: podaje podstawowe treści wiary, a zarazem wskazuje pedagogię jej przekazu. Jego celem jest pomóc każdemu wierzącemu żyć wiarą w całej pełni, która polega na darze wiary i przyjęciu go. Wiara jest zasadniczo darem Boga, który skłania do powierzenia siebie Panu Jezusowi. W ten sposób przyjęcie treści wiary staje się postawą, decyzją pójścia za Jezusem i upodobnieniem własnego życia do jego życia”⁴⁴. Z tej racji powinien więc być dla katechety punktem odniesienia, który gwarantuje jedność katechetycznej działalności Kościoła⁴⁵, dokumentem bazowym na katechezie pozwalającym przekazać całość prawd wiary w sposób uporządkowany i systematyczny, przez co może przyczynić się do jej odnowy⁴⁶.

Rzetelne wypełnienie zadań związanych z przekazem wiary, a stojących przed katechetami wymaga, by została im zapewniona właściwa formacja. Jest to ważne, bowiem skuteczność katechezy zależy właśnie od odpowiedniej formacji⁴⁷. Ponieważ posłannictwem katechetów jest przekaz wiary, stąd też ich formacja winna przede wszystkim troszczyć się o to, aby uczynić ich zdolnymi do przekazywania Ewangelii ze świadomością, iż czynią to w imieniu Kościoła⁴⁸. Na nim spoczywa obowiązek organizowania formacji katechetów, aby zapewnić im pełne przygotowanie, zarówno w wymiarze teologicznym, jak i katechetycznym. Powinna być ona permanentna, dając katechecie możliwość stałego rozwoju osobowego, religijnego i zawodowego. W *Dyrektorium ogólnym o katechizacji* wyrażono to za pomocą słów kluczy: *być, wiedzieć, umieć, działać*. W pierwszym przypadku chodzi o formację w wymiarze ludzkim i chrześcijańskim, tak aby katecheta dojrzywał jako osoba i jako wierzący. W drugim, by znał orędzie zbawienia, które przekazuje i zarazem adresata, który je przyjmuje wraz z kontekstem społecznym, w którym on żyje. Natomiast ostatni związany jest z formacją, która powinna być ukierunkowana na uczynienie z niego wychowawcy człowieka i życia ludzkiego, tak aby podjęte przez katechetę działania doprowadziły do komunii z Bogiem⁴⁹.

⁴³ ILXIIISB 100.

⁴⁴ ILXIIISB 101.

⁴⁵ ILXIIISB 102.

⁴⁶ ILXIIISB 101.

⁴⁷ PDK 149.

⁴⁸ ILXIIISB 150.

⁴⁹ DOK 238.

Nie wszystko jednak w tym względzie zostało uczynione. Dlatego w *Instrumentum laboris* pojawia się apel, by Kościół postarał się o lepszą formację katechetów⁵⁰. Sponuje to, iż zauważono, że nie jest ona wystarczająca w tym momencie i wymaga pewnej korekty i większego zaangażowania ze strony odpowiedzialnych za ewangelizację i katechizację. Z tej racji powinna stać się jednym z tematów obrad synodalnych, na co wskazano we wspomnianych kwestionariuszach. Wzywa się w nich do refleksji nad podmiotami przekazu wiary, w tym również katechetami, w sytuacji gdy zauważa się współcześnie bezowocność ewangelizacji i katechizacji. Wymaga to nie tylko zastanowienia pasterzy Kościoła, ale również konkretnego i zaplanowanego działania w zakresie formacji katechetów⁵¹.

Oprócz wezwania do przemyśleń nad koncepcją formacji w *Instrumentum laboris* pojawia się również apel o określenie statusu katechety. Oczekuje się od zgromadzenia synodalnego, że „zastanowi się nad możliwością wypracowania dla katechety stabilnej i usankcjonowanej posługi w Kościele”⁵². Jak wiadomo status katechety zależy od sytuacji historycznych i środowiskowych, w jakich przychodzi mu podejmować posługę przekazu wiary. „W pierwotnych wspólnotach chrześcijańskich katecheta był przede wszystkim nauczycielem, ekspertem w Piśmie Świętym, potrafiącym odczytywać i interpretować życie codzienne w świetle dziejów Jezusa i wydarzenia paschalnego. Podczas katechumenatu starożytnego był to dorosły chrześcijanin pomagający grupie katechumenów w dalszym przygotowaniu do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej poprzez «pouczenia», inicjację do celebracji liturgicznych i praktykowania miłosierdzia. Po Soborze Trydenckim katecheta stał się przede wszystkim nauczycielem doktryny, który utrzymywał w pamięci «uczniów» prawdy objawione, wyjaśniał formuły katechetyczne, bronił prawdy przed błędami. W ostatnich kilkudziesięciu latach, w obliczu procesu dechrystianizacji, wspólnoty chrześcijańskie odczuwają konieczność formowania katechetów ewangelizatorów, umacniających wiarę wierzących i budzących ją u niewierzących, oraz katechetów budowniczych wspólnot, będących w stanie wychowywać chrześcijan zdolnych do komunii i uczestnictwa”⁵³. Trzeba więc zadać sobie pytanie: w jaki sposób Kościół rozumie ich posługę w tym momencie historii? Podjęcie tego tematu dzisiaj wydaje się konieczne, tym bardziej,

⁵⁰ ILXIIISB 108.

⁵¹ ILXIIISB 39.

⁵² ILXIIISB 108.

⁵³ L. S a r a v i t o. *Katecheta*. W: *Słownik katechetyczny*. Red. J. Gevaert, K. Misiaszek. Warszawa 2007 s. 387.

że katecheta, jako podmiot przekazu wiary, ma aktywnie włączyć się nie tylko w obchody Roku Wiary, ale w dzieło nowej ewangelizacji podejmowane aktualnie w Kościele. Biorąc to pod uwagę, trzeba stwierdzić, że zajęcie się tą kwestią jest ze wszech miar pożądane, co zaznaczono w *Instrumentum laboris* stwierdzając, że: „w tej chwili wyraźnego wznowienia dzieła głoszenia i przekazu wiary, taka decyzja byłaby postrzegana jako zadbanie o zaplecze i bardzo silne wsparcie dla nowej ewangelizacji, do której cały Kościół jest powołany”⁵⁴. Trzeba mieć nadzieję, że problem statusu katechety – realizującego swoją misję w różnych kontekstach, o których już wspomniano wyżej, a które trzeba uznać za środowisko jego działania – zostanie nie tylko podjęty na synodzie biskupów, ale doczeka się także konkretnych rozwiązań, wzmocni jego posługę w Kościele i ją trwale ustabilizuje.

*

Aktualnie przed Kościołem stoi wielkie wyzwanie związane z podjęciem na nowo dzieła ewangelizacji. Musi być ona odpowiedzią na znaki czasu, na potrzeby współczesnych ludzi, na uwarunkowania, w jakich znalazł się dzisiaj człowiek. W tych złożonych nieraz i trudnych realiach potrzeba chrześcijan, zdolnych do promowania głębokiej kultury zakorzenionej w Ewangelii i przekazu wiary, którzy z pierwotną gorliwością i apostołskim zapałem będą kontynuować posługę przepowiadania. Wzywa do tego papież Benedykt XVI, wskazując, iż: „wiara [...] w chwili obecnej, zobowiązuje każdego z nas, abyśmy stawali się żywym znakiem obecności Zmartwychwstałego w świecie. Współczesny świat potrzebuje dziś szczególnie wiarygodnego świadectwa tych, których umysły i serca oświecone są słowem Bożym i zdolni są otworzyć serca i umysły tak wielu ludzi na pragnienie Boga i prawdziwego życia, które nie ma końca”⁵⁵. Sprostać temu zadaniu mogą katecheci, na co wskazuje się w *Instrumentum laboris*. Są oni bowiem podmiotami przekazu wiary i biorą współodpowiedzialność za jej głoszenie. W dokumencie pojawiają się sugestie, w jaki sposób powinni oni realizować swoją misję. Wymagają one jednak szczegółowego opracowania. Kwestie te mają być podjęte na XIII Zwyczajnym Zgromadzeniu Ogólnym Synodu Biskupów. Trzeba mieć nadzieję, że doczekają się konkretnych rozwiązań, stając się impulsem do większego

⁵⁴ ILXIIISB 108.

⁵⁵ B e n e d y k t XVI. List apostolski *Porta fidei* 15.

zaangażowania w przekaz wiary ze strony katechetów włączających się przez swoją posługę w dzieło nowej ewangelizacji.

BIBLIOGRAFIA

- A l b e r i c h E.: Katecheza dzisiaj. Podręcznik katechetyki fundamentalnej. Warszawa: Wyd. Salezjańskie 2003.
- B e n e d y k t XVI: List apostolski *Porta fidei* w formie motu proprio ogłaszający Rok Wiary. Watykan: Libreria Editrice Vaticana 2012.
- M u r a w s k i R.: Historia katechezy. Katecheza w pierwszych wiekach. Cz. 1. Warszawa: Wyd. Salezjańskie 2011.
- P a n u ś T.: Zasada wierności Bogu i człowiekowi i jej realizacja w polskiej katechizacji. Kraków: Wyd. UNUM 2001.
- S a r a v i t o L.: Katecheta. W: Słownik katechetyczny. Red. J. Gevaert, K. Misiaszek. Warszawa: Wyd. Salezjańskie 2007.
- Synod Biskupów XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne: Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej, *Lineamenta*. Watykan: Wyd. Libreria Editrice Vaticana 2011.
- Synod Biskupów XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne: Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej, *Instrumentum laboris*. Watykan: Wyd. Libreria Editrice Vaticana 2012.

PARTICIPATION OF CATECHISTS IN TRANSMITTING THE FAITH IN THE LIGHT OF *INSTRUMENTUM LABORIS* OF 13th ORDINARY ASSEMBLY OF SYNOD OF BISHOPS

S u m m a r y

Nowadays the Church has a great challenge connected with taking up evangelization again. It must be an answer to signs of the times, to the needs of present people and to the conditions in which the man lives. In these complex and difficult realities there is a need for Christians capable of sharing their faith, who will keep on preaching with fervour and apostolic enthusiasm. As it is indicated in *Instrumentum laboris*, catechists can cope with this task. They are the subjects of passing on the faith and they are responsible for its preaching. In the document there are suggestions about how they should carry out their mission. However, they need more detailed elaboration. All these matters are to be discussed during 13th Ordinary General Assembly of the Synod of Bishops. We must hope that they will meet specific solutions, becoming an impulse to greater involvement in passing on the faith by catechists participating in the new evangelization through their service.

Słowa kluczowe: wiara, podmiot wiary, katecheza, katecheta, synod, ewangelizacja, wspólnota kościelna.

Key words: faith, subject of the faith, catechesis, catechist, synod, evangelization, Church community.